

սակէտով չկարենայ տեսնել մտածու-
մովը համարուած։

Շարաքի որ սակարն, վարդապետն
առջի օրը, չէս վիտեր ի՛նչ գիտածով,
անհետու ալ ձեռքը դրած կը հասնի,
ի՛նչէն մնացած անուշաւոր անեղիճ-
ներ, երկու օր ետքը վճարելու հա-
մար իրա տրուած գրասենիքը որոն-
վարկենաբար կը փոխեն մեր քանի մը
օրուան առաջ յոռետես փրկափայլ
մտածումները և կիրաքի առուտ գութար-
թութիւնը իր միտադէմը վիճը քաշի
է ամէնուս դէմքին վրայ, երբ հասած
էինք մեր ան ատենուան յախտնական
և անխառնախիւ մէկ գարնիշատու-
կայանին մէջ։

Տեղ մը երթալու, դուարձուիլուն
մը ընելու առաւուրէն պարտաւորու-
թիւն չկայ ընաւ։ Մեր կնիւնքին պէս
մեր որդւո՛ւմներն ալ յանկարծակի արը-
նուած, կանանք օր գոյի մը վրայ չըն-
նարցող, հաստով չեղում ու սարգրինա-
կութիւն։

Հասի՛ հոնէկ խառակցութիւններ,
սարդէն անդիւն պղտիկ բամբասան-
ներ, իրար քաշկները արդէն իրենց հետ
կ'առնեն կը տանին մէկ քանի ժամ ետք
գարնիւրէ չիշերը — արդէն ապագըր-
ուած — իրենց մեքէ մարմինը կը ցու-
ցադրեն, մարմարին ճերմակ յատակին
վրայ։ Գաւաթները կը լննան, պող
գարնիւրին փրկուրը որ փայլուն գաւ-
աթին եղբէրներն ի վար կը սանի, կը
հանգարէ, կը լրէ անոր կողերը, ման-
րիմ ու անբաժան օրդոյի մը պէս, ա-
խարտակները կը գրգռէ։ Դուրիկ եր-
թեւեւը, կառքերու ձայնը, ոչ մէկ ար-
գելք կը յարուցանէ մեր խոսակցու-
թիւնն որ կ'արագանայ, կը տաքայ մոր
գլխի խորունկ պէս։ Մեղի ամէն ալ կը
ձանչան արդէն։

—Այսին են նորէն կը ձայնէ մէկը,
ճշմարտը աշխարհս վայելող գիտցող
աղաքներ։

Ամենքն ալ կը սրին մեզ արդէն,
մեր՝ ուր որ երթանք հոն դուարձու-
թիւն մը հանելու, աղուր ժամանկ
ու տեղեկած ըլլալու հանգամանքին հա-
մար, Գաւի մը բարդաւայելի հովիւր լու-
սով մենք աղաներ միայն որոնք առաջ
երկարապարտութեան մը ու ամէն ան-
պատուութիւն ընդօր իրենց անցեալը
ծածկել կը ջանան, արտաքուտս երեւ-
ցող կնիք պարկեշտութեան ցոյցով մը,
դանդաղ կը յարուցանեն, բարկութիւն
կը կնիքին մեր անհոգ խնդուքներուն,
գարնիւրաճան խոսակցութիւններուն
և անտանքներուն համար. սակայն իրենց
փոփոխութիւնը համար, գործիւնը կ'ամպ-
տին գարնիւրին գաւաթներուն պէս՝
որոնք մշտով կը ծածկուին ամէն մը-
տածով, մտահոգութիւն վարագործող
հեղուկին հրաշալի աղեղեցութեան ներ-
քեւ։

—Ասոր Սիւրբաթի օրն է, կը ձայ-
նէ յանկուր մէկը մէջերնուս, եկէ՛ք
երթանք Սիւրբաթ։

Որդւո՛ւմը արուած է վայրկեանաբար։
—Երթանք։

Ձեմ գիտեր թէ ինչպէս կ'իջնեք
նաւամասող։ Շողանք միմեծ մը, ծովին
ջով ու անուշ հովը կը հովթի՛ն մեր
ստացած ճակատները որոնք կը քրք-
րորէն ճարտարական արտեւն տալիս
տակ, որ բուռեղով կրակ կը մաղէ
դէպի վրայ, Մէկը սիկան կը ծխէ,
միւսը անկեան մը ընկողմանած կող մը
ունի բերանը և երբոր մը ֆէրը ձեռ-
քը, թնայկանով ի դուր կը ջնայալ
կատեցնել քրքիւնքի հնչուրը որ իր օս-
րայուած օճիքը ճուրճի մը կտորին կը
վերածէ։ Սիւրբաթի նաւամասողը
ամբողջ իրարանցում մը, ցոյցադրում
ըր կատարէ, էջերու և ձիւրու։ Կը
նետեսուրք կատարէ մէկ և չեմ գիտեր
մէջերնուս ո՞վ։

—Մտադրին պաղը, կը պոռայ։
Կառը ճամբար կ'աւծ է արդէն։
Գերեզմի ճամբարներուն քաղերի վրէ
վրէ կը նետեն մեզի ինչպէս խնձոր
ափին վրայ և կառքին մէջ որ շար
կողմը բաց փայտի տուփի մը կը նը-
մանի աւելի, իրարու վրայ կ'իջնանք,
իրար կը հրենք կատակելով, ճըքա-
լում։

Ծանկած մէկը մէջերնուս, կառա-
պանի ջովը կը ցատկէ, անձները ձեռքը
կ'առնէ, և ձին կը սուրայ՝ ո՛րքան որ
կրնայ երկու օրէ ի վեր անօթի ձի մը։

բարս խօյի փոշի անկողները կը յուզ-
ուի, իրար կ'անցնի, ձերսակ վերա-
կուով մը ծածկելով ամէնքնիս ոտքեր-
նէս մինչև զլոյս։

Մտադրին պարտէ՛ղն առջև կ'ի՛ն-
նենք, հոն բարեկամներ կը գլխաւորեն
մեզի, չէնչո՛ւ, կ'իջնենք վար։
Պարտէ՛ղը հիմալի է։ Ժամրուն
երկայտութիւնը արդէն կ'հաղկուի տա-
րած է մեր գլուխներուն վրայէն գա-
րնելուրին աղեղեցութիւնը և քաղցը
թմրելու մեքէ ընկնելու մէջը որ հան-
գատանալու պէտք ունի, կ'առնեն,
կը տանին իրենց տունը. նոր ապաղը-
րանքներ, նոր մեծարանքներ որոնք
մտցնել կուտան մեզի քիչ մը առաջ-
ուան ընկերներու վարմունքը և բուն,
ազնիւ անձեր գանդու գոհունակու-
թիւնը կրկնակի թխով մը կուտայ մեր
ուրախութեանը չափաւորութեան։

Ի դուր կը պնդեն թէ երթանք,
պատկերը. ուրախութիւնիս չափ սա-
ման չունի. անտե՛ք ալ կ'ստիպուին
նստի մեզի հետ։

Ժամրու կ'անցնին։
... Առտունը գաղջ հովը որ իր հետ
կ'առնէ կը բերէ խոտերուն, ծաղիկ
ներուն անուշ շունչը մեր մէջ արթնցը-
նել կուտայ նստիլին վարձը անուշ,
առտունը դէմը միափին, որ ջուրներուն
էն խորանիւր ու հնչուղին է, և արեւ
ւելեան եղանակներու վերջին շուտուրուն
չեւեան օրորել մը պէս մեր արուես-
տները կը փակեն վայրկեանի մը
համար։

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

եկողներու անագին բազմութեամբ մը
կը լննայ։

Այս անգամ ստոյգ բարեկամները
կը ժամանեն, Խալիպաթի հին ծա-
պարանը, որոնց ազնուութեամբ միայ
վտանգ ենք։

Կը պատմենք քիչ մը առաւուրն
կրած լուսակալութիւնիս, ցաւով կը
յայտարարեն թէ իրաւ կան ատաններ
իրենց մէջ։ Ընկերներուն մէջը որ հան-
գատանալու պէտք ունի, կ'առնեն,
կը տանին իրենց տունը. նոր ապաղը-
րանքներ, նոր մեծարանքներ որոնք
մտցնել կուտան մեզի քիչ մը առաջ-
ուան ընկերներու վարմունքը և բուն,
ազնիւ անձեր գանդու գոհունակու-
թիւնը կրկնակի թխով մը կուտայ մեր
ուրախութեանը չափաւորութեան։

Ի դուր կը պնդեն թէ երթանք,
պատկերը. ուրախութիւնիս չափ սա-
ման չունի. անտե՛ք ալ կ'ստիպուին
նստի մեզի հետ։

Ժամրու կ'անցնին։
... Առտունը գաղջ հովը որ իր հետ
կ'առնէ կը բերէ խոտերուն, ծաղիկ
ներուն անուշ շունչը մեր մէջ արթնցը-
նել կուտայ նստիլին վարձը անուշ,
առտունը դէմը միափին, որ ջուրներուն
էն խորանիւր ու հնչուղին է, և արեւ
ւելեան եղանակներու վերջին շուտուրուն
չեւեան օրորել մը պէս մեր արուես-
տները կը փակեն վայրկեանի մը
համար։

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

Երկնքը կը տօգորհի։
Լեւոն ՇԱՌԹԻԱՆ

վան դի որդայ որ դուառական այլ
և այլ միջավայրերու մէջ (*) յաճախ
հանդիսանաւ եղած եմ գիտեցի ու ար-
ուեստագիտական բժշկականներու մէջ
պարկեղծող հանդէսներու. սակայն,
չեմ ուրախար թէ՛ միեւնոյն աստեղ, ոչ
քիչ անգամներ եւս զժաղարարութիւն
ու միայն ունեցած եմ հանդիսանաւ
ըլլալու արժանի հանդէսներու, որոնց
մէջ արուեստէն ու գեղեցիկի ճաշակէն
զատ ամէն արտադրութիւն կրնայ ե-
րեւակալուիլ։ Տեսած եմ հանդէսներ,
նոյն իսկ զարգացեալ կարծեաւ կղեր-
ներու նախագահութեան տակ, ուր բեմ
ըստած բանը գոյուղի շուէր, և բու-
լոր խօսողներ կամ ընթերցողներ, արա-
հին մէջները, բոլորովին բացը, օգալին
չըլնաւիկ մը մէջ մէքենալեան պէս
բաներ մը միմիկացած ու գնացած են։
Լակէ առաջ թէ ի՛նչ առաւելութիւն
են և պարմաներ պէտք է ցուցադրեն
հանդէսները, իրենց բուն կոչումը ծա-
ռայած ըլլալու համար, նախ կարգ
թիւրութիւններ թուել յիշողութեանս
ներսածին։

Նոյն իսկ զարգացեալ կարծեաւ կղեր-
ներու նախագահութեան տակ, ուր բեմ
ըստած բանը գոյուղի շուէր, և բու-
լոր խօսողներ կամ ընթերցողներ, արա-
հին մէջները, բոլորովին բացը, օգալին
չըլնաւիկ մը մէջ մէքենալեան պէս
բաներ մը միմիկացած ու գնացած են։
Լակէ առաջ թէ ի՛նչ առաւելութիւն
են և պարմաներ պէտք է ցուցադրեն
հանդէսները, իրենց բուն կոչումը ծա-
ռայած ըլլալու համար, նախ կարգ
թիւրութիւններ թուել յիշողութեանս
ներսածին։

Ստոյգ է որ խօսելու արուեստին
պակասը միշտ կայ ու կայ մեր վար-
ժարաններուն մէջ, և հանդէսները. ու-
րոնց մէջ աւելի քանիս փառքն ուր ե-
րեւան պիտի դար, զրկուած են յա-
ճախ օգտաւոր և բարդացեալ խօս-
ցական շրջաններ, ուրիշ բերան կամ
անօգուտ վիճակներ կը պարտկու-
նան որ հանդիսական օրերու շրջա-
րանը ու ճարտար կազմաւորութիւն-
ներով։

Դպրոցական շրջանի մը վերջին օ-
րին մէջ խիստ ընկալան և գեղեցիկ է
անշուշտ սիրուն հանդէսի մը արդու-
մը, և չուրացուի ալ անոր բարեբար
աղեղեցութիւնն ու բարդական գերա-
զանցապէս չնիւղ զերը՝ ժողովուրդին
մարմարանքով փարջ արթնանքուն,
—Հոգաբարձութիւն կամ ուսուցչու-
թիւն,— և ուսանողութեան վրայ։

Սակայն խոցիքի է պատ մը ուշադրի ը-
լալ և ճնշել թէ, ինչպէս կ'ըմբռնուի
մեր մէջ այդ հանդէսները և ի՛նչ կեր-
պով կը դրուին։ Ճշմարտ է որ այսօր
ամէն ինչ վարձարան, սկսելով գեղ-
ջի մը մէջ, պարտաւորութիւն մարմնը
լուկ զարդանքներ, միմիւր բարձրագոյն
վարձարաններ՝ ընդունած են իրենց
շարժող հանդէսով մը փակելու գովելի
անօգուտութիւնը, և այս կերպով ամառի
եղանակին մէջ եռանդու թափով մը
անաղիւ խուճապներու կը ծանոթու-
անի իր ժողովուրդ, աւելի՛ հրահանգի,
զբօնեցուցի, զուարճալի և օգտակար
հանդիսներուն համար գնանք։ Այս
պարագան արդարացի խիստ դիրքին
է, նկատել ունենալով ժողովուրդին
ստուար մասը, որ անկարող բոլորովին
ուսուցչական, պարզով ենք թէ
հիւրընկալ մէկը պիտի գտնուի մեզի
գէշեր մը անկողին մը արտադրելու
ընտել, մասնաւոր թէ բարեկամներ ի-
րենց տունը հրամանելու համար մեզ
իրարու ձեռքը կը յայտնակեն։

—Ձէ՛, չըլար աս գէշեր մեզի պիտի
կը զայն։

—Ձէ՛, աղբար մեզի, ձեռք անխափ
չեն ձայնար։

—Խալիպա կը մնայ, կ'ըսէ երբորդ
մը, աս գէշեր եթէ մեզի չգաք։
Ու բոլոր այս պնդումներէն ետք,
ամապութիւն կը տրի մեր շուրջը ժամ
ըր վերջ։ Մեր բարեկամները կնիւն են
մէկիկ մէկիկ իրարու ետեւէ։ Իրարու
երես կը նայինք վայրկեան մը։

—Կը լուսնենք հոս չըլալ կ'ըսէ
մեզով մէկը, ինչ կ'ըլլայ, ամառ է,
նկուրէն տաք, դուրսէն տաք, մի վայր-
նաք չենք հիւնընդար։